

Saopćenje za medije

Zdravstveni troškovi kao posljedica zagađenja iz termoelektrana na ugalj u BiH se procjenjuju na 3,1 milijardu eura

- Novi izvještaj procjenjuje da zdravstveni troškovi povezani sa zagađenjem zraka koje dolazi iz postojećih termoelektrana u BiH iznosi do 3,1 milijardu eura godišnje
- Tri od deset najzagađujućih termoelektrana u Evropi se nalaze u Bosni i Hercegovini, što značajno doprinosi zagađenju zraka koje predstavlja ozbiljan zdravstveni problem
- Prestankom upotrebe uglja za potrebe proizvodnje struje uveliko bi bio poboljšana kvaliteta zraka, a ujedno bi se smanjile i štetne karbonske emisije

Sarajevo/Brisel, 15. mart 2016. godine – Procjene zdravstvenih troškova koje se odnose na zagađenje zraka koje proizvode termoelektrane u Bosni i Hercegovini, a koje su urađene po prvi put, danas su objavljene u sklopu izvještaja koji pokriva regiju Zapadnog Balkana. Izvještaj je objavilo Udruženje za zdravlje i okolinu (engl. Health and Environment Alliance, skr. HEAL), neprofitna organizacija sa sjedištem u Briselu.

“Neplaćeni zdravstveni račun - Kako nas termoelektrane na ugalj na Zapadnom Balkanu čine bolesnima” (1) procjenjuje da zdravstveni troškovi koji su rezultat zagađenja iz postojećih termoelektrana u BiH iznose do 3,1 milijardu eura godišnje, što predstavlja trećinu ukupnih troškova iz ovog izvora u regiji Zapadnog Balkana (2).

Ovaj izračun zdravstvenih troškova direktno povezanih sa zagađenjem zraka od termoelektrana uzima u obzir prijevremene smrti, prijeme u bolnice povezane sa respiratornim i kardiovaskularnim problemima, nove slučajeve hroničnog bronhitisa i simptome donjeg respiratornog trakta, upotrebu lijekova, kao i dane ograničene aktivnosti zbog lošeg zdravlja, uključujući i izgubljene radne dane. Troškovi, koje plaćaju individue i vlade, a ne industrija uglja, uključuju zdravstvene troškove na Zapadnom Balkanu, ali i u regiji Evrope, jer vjetar prenosi onečišćenje zraka preko državnih granica. (3).

Sagorijevanje uglja radi proizvodnje struje znatno pogoršava zagađenje zraka, koje predstavlja ogroman zdravstveni rizik na Zapadnom Balkanu. U Bosni i Hercegovini se nalaze tri od deset najzagađujućih termoelektrana u Evropi. (4) Termoelektrana u Ugljeviku je vodeća u emisijama sumpor dioksida (SO₂) u čitavoj Evropi, a prate je termoelektrane u Kaknju i Tuzli. Sumpor dioksid predstavlja posebnu opasnost za zdravlje jer u atmosferi formira suspendovane čestice, koje prouzrokuju čitav spektar zdravstvenih problema.

“Naš novi izvještaj kvantificira ogromnu štetu koju zdravlju nanose termoelektrane u Bosni i Hercegovini i u drugim zemljama regije Zapadnog Balkana”, kaže Vlatka Matković Puljić, savjetnica za zdravlje i okolinu za regiju Balkana iz Udruženja za zdravlje i okolinu (HEAL). “Nadamo se da će

podaci iz izvještaja ohrabriti vlade Bosne i Hercegovine da preispitaju državne energetske planove vezane za ugalj i lignit, kao i da povećaju ulaganja u obnovljive izvore energije poput sunca i vjetra.”

Kombinacija ispušnih plinova iz termoelektrana na ugalj, drugih industrijskih postorjenja, transporta i stambenog grijanja ugrožava zdravlje i prosperitet zemalja. Cifre Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) pokazuju da ekonomski troškovi preuranjenih smrti koje su rezultat zagađenja zraka u BiH iznose 21,5% državnog BDP-a, u poređenju sa 4,5% u Njemačkoj (5). U Bosni i Hercegovini periodi lošeg kvaliteta zraka su česti i znaju potrajati i po nekoliko mjeseci.

“Rezultat velikog zagađenja zraka su češći astmatični napadi, kao i povećanje prijema u bolnicu zbog plućnih i srčanih problema”, kaže prof. dr. Zehra Dizdarević, specijalista pulmolog i klinički alergolog. “Pacijenti sa astmom i drugim respiratornim problemima mnogo ispaštaju tokom perioda smoga. Djeca sa respiratornim problemima se ne mogu igrati vani, a ponekad ni ići u školu. Neke odrasle osobe mogu biti spriječene da idu na posao zbog zagađenja zraka, a hospitalizacija kod starijih ljudi je izglednija nego inače.”

Organizacije HEAL i SEE Change Network, regionalni think-tank koji zagovara održivi razvoj, bili su zajednički domaćini press konferencije na kojoj su lansirani rezultati izvještaja za Bosnu i Hercegovinu (1). One pozivaju na okončanje sagorijevanja uglja u Evropi do 2040. godine kako bi se zdravlje poboljšalo uz pomoć čisteg zraka, i kako bi se smanjile štetne karbonske emisije koje uzrokuju klimatske promjene. Oni također podstiču vlade Bosne i Hercegovine da zatvore postojeće termoelektrane, kao i da obustave planove za izgradnju novih termoelektrana.

Kontakti:

Vlatka Matković Puljić, savjetnica za zdravlje i okolinu za regiju Balkana iz Udruženja za zdravlje i okolinu (HEAL), telefon: +32 2 234 36 42 (kancelarija u Briselu), mobitel: +32474894953, e-mail: vlatka@env-health.org

Masha Durkalić, savjetnica za odnose s javnošću Fondacije SEE Change Net, Sarajevo, BiH, telefon: +387 33 213 716, mobitel: + 387 63 999 827, e-mail: masha@seechangenet.org

Bilješke za novinare/ke:

1. Novi izvještaj *“Neplaćeni zdravstveni račun - Kako nas termoelektrane na ugalj na Zapadnom Balkanu čine bolesnima”* je dostupan na ovome linku: <http://bit.ly/1QMCYId>. Objavljen je danas na press konferenciji u 11h u Sarajevu, BiH, te u Briselu, u Belgiji, u isto vrijeme.
2. Ukupni zdravstveni troškovi u regiji iznose do 8,5 milijardi eura godišnje. Tu cifru čine zdravstveni troškovi koje prouzrokuje zagađenje zraka iz termoelektrana u pet zemalja Zapadnog Balkana koje izvještaj pokriva. To su: Bosna i Hercegovina sa zdravstvenim troškovima do 3.145 milijardi eura; Kosovo do 352 miliona eura; Makedonija do 720 miliona eura; Crna Gora do 257 miliona eura; i Srbija do 4.086 milijardi eura. Albanija bi inače bila dio ove regije, no isključena je jer u njoj nema termoelektrana. Izvještaj sadrži različite dokumente, među njima i zasebnu sekciju posvećenu Bosni i Hercegovini, kao i zasebne sekcije za četiri druge zemlje Zapadnog Balkana koje su obrađene u izvještaju.
3. Zdravstvene troškove prouzrokovane radom termoelektrana u BiH ne snose samo stanovnici ove zemlje ili regije Zapadnog Balkana. Od oko 8,5 milijardi eura zdravstvenih troškova koje prouzrokuju termoelektrane regije, samo 3,5 milijardi eura otpada na stanovništvo zemalja regije Zapadnog Balkana. Oko 5 milijardi eura zdravstvenih troškova otpada na zemlje članice EU28, plus Albaniju, Bjelorusiju, Moldaviju, Norvešku, zapadne regije Rusije, Švicarsku i Ukrajinu.
4. Termoelektrane sa najvišim emisijama SO₂ u Evropi

Zemlja	Naziv termoelektrane	SO2 (t)
BiH	Ugljevik	154,385
Srbija	Nikola Tesla B	93,200
Srbija	Kostolac B	89,100
Grčka	Amintaio	85,600
BiH	Kakanj	73,123
Makedonija	Bitola	66,892
Poljska	Belchatow	61,000
Bugarska	Maritsa iztok 2	54,100
Srbija	Kostolac A	51,700
BiH	Tuzla	51,644

Podaci o emisijama: EEA 2013 European Pollutant Release and Transfer Register for EU plants.
 Za izvore podataka za termoelektrane Zapadnog Balkana, pogledati sekciju Metodologija u izvještaju.

5. Svjetska zdravstvena organizacija (World Health Organization - WHO): Annex: *Economic cost of deaths from air pollution (outdoor and indoor) per country, as a percentage of GDP*: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0008/276956/PR_Economics-Annex_en.pdf?ua=1. WHO procjenjuje da ekonomski trošak prijevremenih smrti od zagađenja zraka u Srbiji iznosi 33,5% BDP-a; u BiH 21,5%; u Makedoniji 19,9% i u Crnoj Gori 14,5%. Usporedbe radi, Njemačka gubi 4,5%, a Velika Britanija 3,7%.

Udruženje za zdravlje i okolinu (engl. Health and Environmental Alliance, skr. HEAL) je vodeća evropska neprofitna organizacija koja istražuje kako okolina utiče na zdravlje u Evropskoj uniji. Uz podršku više od 70 organizacija članica, HEAL vrši nezavisnu ekspertizu i pribavlja dokaze iz medicinskih istraživanja u različitim procesima donošenja odluka. Website: www.env-health.org. Pratite HEAL on Facebooku i Twitteru @HealthandEnv, @EDCFree, @CHM_HEAL.

SEE Change Net je regionalni think-tank sa sjedištem u Sarajevu, koji zagovara bolje upravljanje, viši kvalitet života i efikasnije korištenje resursa u Jugoistočnoj Evropi. Website: www.seechangenetwork.org. Pratite SEE Change Net na Facebooku i Twitteru: @SEEChange Net.